

4. Geneza fevdalne družbe in prava

Literatura: Vilfan, Uvod v pravno zgodovino, str. 31-37,
Vilfan, Pravna zgodovina Slovencev, str. 30-48,
Vilfan Zgodovinska pravotvornost in Slovenci, str. 161-164

To poglavje nadaljuje prikaz nastajanja fevdalne ureditve od rodovno plemenske ureditve in ta razvoj povezuje z razvojem poznoantične državne ureditve v fevdalno. Smeri razvoja sta v izhodiščih nasprotni, fevdalna ureditev pa je njuna sinteza. Zato gre za dve kontinuiteti, čeprav je navadno govora le o kontinuiteti rimske države in prava. Pri rodovno plemenski družbi gre za prehod v državno organizacijo povezan s stiki z rimsko družbo. Poglavje se konča z vprašanjem vpliva drugih plemenskih prav na »slovensko« pravo.

Fevdalizem kot posledica razvoja rodovnoplemenskih in poznoantične družbe

1. Smeri razvoja ljudstev na rodovnoplemenski stopnji: družbeno razlikovanje in prehajanje zemlje v zasebno last, nastanek države, vloga krščanstva
a. Dvori rodovnega plemstva – nesvobodna delovna sila – »otroci«
b. Svobodni se podajajo v odvisnost, ker je vojaška obveznost breme
c. Nastanek rodovnih kneževin in predfevdalnih držav in državnega (dvornega, uradniškega?) plemstva, comes – grof – Gumpowitz in teorija nasilja – rodovna (gentilna) kneževina – »barbarska«, predfevdalna država

2. Spremembe v poznoantični družbi in državi: politična in ekonomska slabitev rimske države, izginja občutek, da je država res publica
a. Izboljšanje gospodarskega položaja sužnjev : položaj sužnjev se razvija v smeri omejene svobode – nesvobodni, a priznana jim je gospodarska iniciativa, latifundije se drobijo na kmetijska posestva, coloni, mansi,
b. Omejevanje svobode svobodnih državljanov: položaj svobodnih se razvija v smeri omejene svobode – omejitve izbire poklica, vezanost kmetov na zemljo, beg z zemlje utrjuje vaško skupnost – odgovornost za plačevanje davkov – alelengion
c. Slabitev poznorimske države in patrociniij – povezanost davčne ureditve in prehajanje svobodnih pod zaščito bogatih – beneficij
Fevdalna ureditev je sinteza razvoja poznoantične in rodovnoplemenske ureditve – evropska perspektiva – primer arabske države

3. Vprašanje kontinuitete :kontinuiteta rimskega prava : kontinuiteta plemenskega prava - plemenska prava : ljudsko pravo
a. Kontinuiteta na zahodu: razpad države in osebno načelo, leges romanae in cerkev, naselbinska kontinuiteta
b. Kontinuiteta na vzhodu: Bizantinska država in zakonodaja, poznejši prehod v fevdalno ureditev in nasprotna smer razvoja v primerjavi z zahodom – zahod: od plemenskih političnih tvorb k državi – vzhod od centralizirane države v razkroj in fevdalizem
S prehodom v fevdalno ureditev suženjstvo ne izgine: servi postanejo omejeno svobodni, za sužnje se uveljavi izraz sclavus

4. Plemenska prava in možni vplivi na »slovensko« pravo
a. leges barbarorum – dva pomena izraza, nov pomen v obdobju humanizma
b. langobardsko pravo – glosiranje, Libri feudorum, arengo

- c. bavarsko pravo – vpliv na slovensko pravo, osebno načelo še v 12. stol.
- d. frankovsko pravo – frankovska plemenska prava, kapitularji, vplivi na slovensko pravo, razkroj župe ; svobodne vaške skupnosti
- e: institutiones sclavaniscae in drugi izrazi za plemensko pravo Slovanov

Ključni pojmi:

Dvor – Grof – Kolon – Omejitve svobode – Vezanost na grudo (glebae adscriptio) – Patrocinij – Beneficij – Kontinuiteta – Plemensko pravo – Leges (barbarorum, romanae) – Osebno načelo – Kapitular – Teorija nasilja – institutiones sclavaniscae – vaška skupnost

Vprašanja:

Kaj pomeni trditev, da je fevdalizem sinteza poznoantične in rodovnoplemenske ureditve?

Kako se je razvijala v fevdalno ureditev poznoantična rimska družba?

Kako so se razvijale v fevdalno ureditev rodovnoplemenske skupnosti?

Kaj pomeni izraz kontinuiteta?

Kontinuiteta na zahodu.

Kontinuiteta na vzhodu.

Kaj je vsebina teorije nasilja pri nastanku države?

Katera germanska prava in v kolikšni meri so vplivala na slovensko pravo?

Kdo so priče, pritegnjene za ušesa ?

Kakšno pravo vsebujejo Leges Romanae, za koga so veljale in kdaj so nastale?

Kakšno pravo vsebujejo leges barbarorum, za koga so veljale in kdaj so nastale?

Slovenci in Germani : od plemenskih prav, jezikovnega prava do določitve meje.

Kaj so leges barbarorum in kaj leges romanae ?

Zakon sodni ljudem in leges romanae - povezave in razlike ?

Slovenci in Germani : od plemenskih prav, agrarne strukture do nacionalnih programov.

Kaj so kapitularji?

Slovenci in Romani: od razmerij poljedelci živinorejci, političnih razmerij do določitve meje